



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JONSTRUPBOGEN

31^{TE} BIND

1 9 5 4

REDIGERET AF VIKTOR PEDERSEN



KØBENHAVN

JONSTRUPSAMFUNDETS FORLAG · WILH. THOMSEN

ORDRUPHØJVEJ 24 · CHARLOTTENLUND

1954

JONSTRUPBOGEN

31^{TE} BIND

1 9 5 4

REDIGERET AF VIKTOR PEDERSEN



KØBENHAVN

JONSTRUPSAMFUNDETS FORLAG · WILH. THOMSEN
ORDRUPHØJVEJ 24 · CHARLOTTENLUND

1954

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Foran Jonstrups flytning	3—12
Stig Bredstrups livserindringer VI	13—21
Driebein: Til Bjørnsholm og Malle Menigheder ..	22—23
Freddy Nielsen: Erindringer om Rudolf Bruhn ..	24—34
Viktor Pedersen: Seminarielærer Chr. Hauch	35—38
Helmer Senstius: Årets gang på Jonstrup	39—43
Fra jonstruppernes verden	44—46
Afgangseksamen 1953	47
Regnskab	48
Jonstrupsamfundets styrelse	48

FORAN JONSTRUPS FLYTNING

GAMLE JONSTRUPPERE TAGER AFSKED MED BORGEN

Da rygterne om, at Jonstrup måtte flytte, for et par år siden begyndte at svirre, tog de fleste jonstrupperne det ganske roligt, for de toner havde de hørt før. På et tidligt tidspunkt i Bredstrups tid havde der været tale om det, og i 1934 var flytningen endda vedtaget i folketinget, men blev standset i landstinget, så faren for flytning ville vel også drive over denne gang. Da bestræbelserne for at få de planlagte startbaner for jetjagere anbragt et andet sted brast, og anlæggelsen af dem tæt op ad seminariet begyndte, stod det imidlertid klart, at nu var det dødelig alvor. De, der havde nærmere kendskab til forholdene, forstod, at vort gamle seminarium måtte flyttes. Kampen for at bevare seminariet i Jonstrup afløstes af bestræbelser for at få det flyttet til et roligere sted i nærheden, således at det kunne blive ved at være Jonstrup seminarium med betingelser for at trives under gunstigere forhold.

I efteråret 1953 så det ud til, at flytningen kunne ske med kort varsel — måske allerede i juleferien — og Jonstrupsamfundets styrelse besluttede da at indbyde gamle jonstrupperne til en sammenkomst på den gamle borg i december 1953. En udsættelse af mødet kunne betyde, at der ikke senere hen ville blive lejlighed til at tage afsked med det sted, som vore hjerter hænger ved. Og tidligere elever fulgte i stort tal opfordringen og stævnedes til det gamle seminarium.

Den 12. december samledes ca. 150 jonstrupperne på borgen, og det blev en sammenkomst, der på een gang var præget af det festlige samvær med gamle kammerater og af vemod over, at det sandsynligvis var sidste gang, vi kunne samles der. Efter et festligt smørrebrødsbord holdt forstanderen følgende tale:

SEMINARIEFORSTANDER A. MORVILLES TALE

Krigsbegivenheder og forhold, som har med krig at gøre, har gang på gang kastet skygge ind i Jonstrup seminariums liv. Efter slaget på reden 1801 blev der på seminariet afgivet plads til syge, som blev overført fra Frederiks hospital, for at de sårede fra slaget kunne føres til hospitalet. Endnu mere indgribende blev bombardementet af København 1807, som førte til flytningen til Jonstrup i 1809. Fra vor egen tid har vi endnu i frisk erindring, at seminariet måtte rømmes under den tyske besættelse for at give plads til soldater og flygtninge. Nu står vi atter overfor, at militære foranstaltninger griber ind i seminariets skæbne. Jeg vil derfor anse det for rimeligt overfor Jonstrupsamfundet at gøre rede for, hvordan sagen har udviklet sig.

Som følge af Danmarks tilslutning til Atlantpagten har landet forpligtet sig til at anlægge nogle flyvepladser, som kan indgå i den vestlige verdens forsvar. En af disse, Værløse flyvestation, er lagt lige udenfor seminariets vinduer, 50 meter fra seminariets grund. En 2½ km. lang startbane for jet-jagere er færdigstøbt, og mange bygninger er under opførelse, foruden at der på bakken ved Maaløvhøj nu opføres kaserner til 950 mand. Seminariet ligger således indesluttet af store militære anlæg.

For 4 år siden var seminariets fremtid ved at tegne sig lys og sikker. Efter nogle års svigtende elevtilgang var der igen ved at komme god søgning; vi er nu oppe på mere end 200 elever. Ministeriets tøvende holdning overfor seminariet, som øjensynlig var præget af tvivl om nødvendigheden af at opretholde Jonstrup, efter at Emdrupborg er kommet til, blev afløst af en meget velvillig og positiv indstilling. Det blev lovet, at der skulle bygges en ny, hårdt tiltrængt børneskole og et nyt elevhjem. Sagen kom så langt frem, at alle tegninger var udarbejdet, materialetildeling var givet, og de fornødne bevillinger var stillet i udsigt. Da jeg i august 1951 tog på en studierejse, var det sidste, man sagde mig i ministeriet: nu skal vi nok have et nyt seminarium til Dem, når De kommer hjem. Alt lå således meget lovende, og vi glædede os til at se det gamle Jonstrup i en ny skikkelse, som var nøje afstemt efter de gamle omgivelser.

Men i efteråret 1951 opstod planerne om en jet-jager flyveplads i Værløse. Den skulle være så stor, at vejen fra Jonstrup til Kirke Værløse ville blive afbrudt, så vore skolebørn skulle hele vejen rundt om Lille Værløse for at komme hertil. Jeg sad selv på det tidspunkt midt inde i Amerika, men lærerrådet foretog sig straks det eneste, der var at gøre. Der blev med enstemmig tilslutning sendt en skrivelse til ministeriet, hvori det blev påpeget, at militærets planer kunne føre til, at seminariet måtte flyttes, og man bad om, at de dermed forbundne udgifter måtte blive indregnet i omkostningerne ved anlæggelsen af flyvepladsen.

Da jeg kom hjem, prøvede jeg straks at orientere mig om, hvorvidt der forelå nogen mulighed for, at den projekterede flyvebase kunne lægges et andet sted, så Jonstrup kunne bevares. Der var også nogen tale om Saltbækvig. Mange kræfter var i virksomhed, men alt var forgæves. I sommeren 52 kom den endelige beslutning om Værløse flyvestation. Det indtraf i sommerferien, og da der ikke kunne holdes lærerrådsmøde, handlede jeg på egen hånd og foreslog skriftligt ministeriet, at seminariet blev flyttet. Skrivelsen blev senere forelagt lærerrådet, som ingen indvending havde at gøre.

Før at der ingen misforståelse skal være, vil jeg gerne i denne sammenhæng betone, at forslaget om flytning således er fremsat af seminariet selv og ikke skyldes et krav fra militærets side.

Motiveringen kan samles ganske kort i to hovedpunkter. For det første utrygheden ved naboskabet til en kampflyveplads. Jeg tænker på hele den uro, et sådant naboskab giver, den stærke trafik, soldater på øvelse rundt om vore bygninger, undertiden skydeøvelser, men naturligvis først og sidst støjen fra maskinerne. Vi har allerede gjort vore første erfaringer ved lejlighedsvis besøg af jet-maskiner. Der er simpelthen ikke andet at gøre end at afbryde undervisningen, så længe det står på.

Det påstås af nogle, at der ikke skal stationeres jagere i Værløse. I mine forhandlinger med forsvarsministeriet er dette dog kun blevet nævnt en enkelt gang for halvandet år siden. Da jeg den gang spurgte om, hvorvidt der fortsat kunne regnes med det, blev der naturligvis svaret, at det kunne der absolut ikke gives nogen garanti for. Senere har det aldrig været nævnt. Det

synes også lidet sandsynligt, at der bygges en flyveplads til 45 millioner, uden at den skal bruges. Den seneste beslutning om ikke fuldt at udbygge to af Nato-flyvepladserne vil formentlig også få betydning for benyttelsen af Værløse.

Til utrygheden vil jeg også regne faremomentet, som de mange flyveulykker, især i nærheden af flyvepladser, giver indtryk af. Da statskonsulenten engang var herude for at tage forholdene i øjesyn, samlede han sin dom i ordene: De kan overhovedet ikke forsvare at holde skole her. — Situationen under en eventuel krig behøver ingen omtale. Under en faretruende politisk spænding vil vi naturligvis være nødt til straks at hjemsende alle elever, men hvordan får vi at vide, hvornår en sådan situation foreligger?

Afbrydelsen af vejen til Kirke Værløse vil betyde, at en stor procent af øvelsesskolens børn får 7 km. til skole. De må derfor køres med rutebil hertil. På vejen passerer de den nye skole i Lille Værløse, og det må forventes, at der med tiden vil komme protester fra forældrenes side mod dette. Vi må derfor regne med, at denne del af skoledistriktet går tabt. Det betyder, at skolen hurtigt vil blive uegnet som øvelsesskole. Man tør slet ikke tænke på, hvordan vi under sådanne forhold skulle være i stand til at opfylde de krav, som den ventede nyordning af læreruddannelsen vil stille.

Efter nøje undersøgelse foreslog jeg senere med lærerrådets tilslutning, at seminariet skulle placeres i Lyngby. Vi har søgt at undgå, at kommunalpolitiske hensyn skulle blive afgørende og har derfor selv stillet et konkret forslag. De mange byer, som har tilbudt sig, synes mærkværdigt uvidende om, hvad der fordres af et seminariemilieu. Vel må det anerkendes, at der engang har været en maleriudstilling i Vraa, men der kræves noget mere, for at et sted kan være egnet for læreruddannelse.

Motiveringen for Lyngbyforslaget er bl. a., at ca. 70 pct. af elevtilgangen kommer fra København og omegn, Frederiksborg amt og Bornholm. Dertil kommer ønsket om at få seminariet lagt i omgivelser, som i noget kan minde om Jonstrups nuværende omgivelser. Der er fra Lyngbys side tilbudt en meget smukt beliggende grund mellem det gamle Lyngby og Dyrehaven. Der vil der blive opført en ny stor børneskole, som fra

starten kan indrettes som øvelsesskole. Vi kan der have al praktikundervisningen samlet og kan også give den særpraktik, som den nye seminarieordning kræver. Det nye seminarium vil da blive opført ved siden af denne skole. Jeg betragter det som meget væsentligt, at undervisningsministeriet stiller sig velvilligt overfor tanken om også at give os et elevhjem. Kan hele denne plan gennemføres, vil jeg ikke tage i betænkning at påstå, at næppe noget seminarium i landet har så ideelle arbejdsvilkår. Kan vi også gennemføre det forslag, som jeg har stillet ministeriet, at Jonstrupnavnet bevares, synes jeg, at man må sige, at fremtiden tegner sig lys for vort gamle seminarium.

Vi er i lærerkredsen ganske klar over, at det smerter gamle Jonstrupperne, at dette skal være nødvendigt. Men det *er* nødvendigt, hvis seminariet skal bestå. Vi har måttet foretage forskellige ændringer, for at Jonstrup ikke skulle være udenfor den udvikling, som seminarierne er inde i i disse år. Vi har fået præparandklasse, vi har studenterlinie, og seminariet er blevet åbnet for kvindelige elever. Alt dette er brud med gammel tradition. Men langt mere indgribende bliver en flytning af hele institutionen. For mig står det ganske klart og sikkert, at alternativet er seminariets nedlæggelse, en mulighed som direkte er nævnt for mig fra meget betydende side. Trods alt bør vi derfor være glade for, at ministeriet har stillet sig velvillig overfor tanken om en flytning.

Vi vil prøve at føre det gamle Jonstrup videre på et nyt sted og i nye former. Men det er det gamle seminarium, som flytter, og ikke et nyt som skal grundlægges. Foreløbig skal vi have til huse i den gamle Lundtofte skole, hvor vi, suppleret med nogle lokaler i den nye store Lundtofte skole, kan få fuldt forsvarlige arbejdsforhold, indtil det nye seminarium bliver færdigt.

Da det er vort synspunkt, at det er det gamle seminarium, som flytter med alle sine minder, vil jeg benytte denne lejlighed til at bede om, at Jonstrupsamfundet stadig vil føle sig knyttet til seminariet. Vi håber fortsat at se jubilæumsholdene hos os, og også at Jonstrup-møderne stadig må blive holdt. Jeg forstår, at det ikke bliver det samme som før. Men et hjem, som flytter, bliver dog ved at være det samme hjem. Sådan håber vi også, at det nye Jonstrup stadig kan være det sted, hvor gamle semi-

nariekammerater kan finde hinanden. Nye omgivelser og nye rammer vil have vanskeligere ved at kalde minderne frem. Men en skole er mere end bygninger, værelser og træer. Vi håber, at det skal lykkes os at skabe et Jonstrup, hvor gamle dimittender stadig kan føle sig tilbage til nogle lykkelige ungdomsår.

Vi vil alle føle os fremmede i lange tider, indtil vi vokser sammen med det nye. Vi skal nok få mange nye flotte ting, vi kommer med på noderne og bliver moderne. Det glæder vi os til. Men på eet punkt bliver vi fattigere for en lang årrække. Det er svært at forklare, hvori det består, og det er heller ikke alle, der føler det.

Jeg kan måske bedst illustrere det med et lille træk fra Martin A. Hansens bog »Løgneren«. Når Sandøs skolelærer Johannes Vig står i kirken om søndagen som kirkesanger og synger for i salmesangen, støtter han sig til den gamle degnestol. Han lægger sin hånd på et bestemt sted på stolen. Det er blankslidt af mange degnehænder. Når han lægger hånden der, føler han sig styrket ved ligesom at være i forbund med fortidens mange degne, mangt et hult og armt hjerte, som har tjent det hellige.

Jonstrup er én stor gammel degnestol, blankslidt over det hele. Her fornemmer man fortiden. Om Jonstrup har en mere glørværdig historie end andre gamle seminarier, skal jeg ikke kunne afgøre. Men det kan i al fald fastslås, at der herfra er udgået et meget stort antal lærere, som har gjort en betydelig indsats for dansk folkeoplysning. Jeg tænker ikke så meget på de store navne. Dem har vi også haft i Jonstrup. Jeg tænker mere på den ganske almindelige lærer, som samvittighedsfuldt og stilfærdigt et liv igennem trofast har gjort dagens arbejde i skolestuen. Jeg tænker så ofte på denne kulturens ukendte soldat. Jeg går ofte herover lørdag eftermiddag, når eleverne er rejst, og alle klasseværelser ligger stille og tomme. Da kan man i stilheden ligesom fornemme fortiden. Her gik de, de hundreder af unge mænd, som måske her indenfor disse vægge fik oplevelser, som blev bestemmende for deres liv og gerning. Det er som at lægge hånden på det blankslidte sted på degnestolen og føle kontakten med fortiden. Det er denne historiens inspiration, som vi vil komme til at mangle. — Men nye tider og nye former vil skabe deres tradition. —

Jeg vedkender mig mit ansvar for forslaget om at flytte seminariet. Men jeg ved, hvad jeg gør. Enhver side af det er nøje gennemtænkt, og jeg føler mig fast overbevist om, at der ikke er anden udvej. Jeg har været her længe nok til, at det falder mig svært at sige det gamle Jonstrup farvel. Men mit blik må nødvendigvis være rettet fremefter mod de opgaver, som ligger foran os. En dygtig lærerstab står i øjeblikket parat til at yde sit bedste for at skabe det nye seminarium og gøre det sådan, at det bliver til ære for Jonstrup navnet. Opgaven er ikke let, men vi har lov til at bruge salmens ord: Gud give os lykke og gode råd.

— — —

For mange af de tilstedeværende, som kun havde haft et periferisk kendskab til situationen, og som stadig havde håbet på, at en flytning måske kunne undgås, betød forstanderens tale, at de forstod, at hans forslag om flytningen var dikteret af et brændende ønske om at bevare Jonstrup. Forstanderens klare standpunkt og saglige redegørelse vakte stærkt bifald.

Derefter tog Jonstrupsamfundets formand ordet.

SKOLEINSPEKTØR ERNST GEHLS TALE

Dybt hælder Aaret i sin Gang,
snart ødes Mark og Lund;
Farvel med al din Lyst og Sang,
du korte Sommerstund!

Dette er skrevet af Jonstrupperen C. J. Boye, vel ikke specielt med Henblik paa Jonstrup og dets Omgivelser, men jeg synes dog, der er mangt og meget, der kan pege hen paa de Begivenheder, der i Aften samler os. Som Aaret nu hælder, gaar ogsaa Jonstrups Dage paa Hæld, den korte Sommerstund — hvad var vor Ungdomstid her andet end en kort Sommerstund — denne er nu forbi, Jonstrups Dage paa dette Sted er talte, og vi er her for at sige Farvel til en svunden Tid, men Mindets

Kildevæld vil vedblive at sprudle lige klart, thi Navnet »Jonstrup« kalder Minderne frem, saaledes som Kaj Bang har udtrykt det i sin smukke Sang til Jonstrups Pris.

De mange smukke og lyse Minder, vi hver især har, vil sikkert i Aften være blandet med Vemod, naar vi her skal tage Afsked med den gamle Borg, thi »i hver en Tone spiller Farvel med sagte Klang«.

Mange Minder vil sikkert blive draget frem i Aften, Minder fra vi første Gang stod ved Hulvejen paa Maaløv Bakke og saa ud over Borgens blaanende Tage med Søen og Skoven i Baggrunden; dette blev et Indtryk, som fæstnede sig, og det blev os kærere for hver Gang, vi senere stod her med flere og flere Minder i vor Jonstrup-Mindekrans.

Kom man senere som gammel Jonstrupper hertil, dvælede vi maaske et Øjeblik i selve Borggaarden, og da var det, som vi hørte Mindernes Hvisken fra Murene, fra hver Krog og hver Gang, det var, som man forstod Jeppe Aakjær, naar han stod ved sin Barndoms Bæk og udbrød:

Der er en Sug en i vor Barm,
som melder sig og gør os varm,
naar vi er mest alene.

Det var, som en lønlig Magt drog os til denne Plet.

Hvad var da dette for en Magt, som drog os? Det var Kærligheden til Jonstrup!

Hvad enten vi hørte til de yngre eller ældre Aargange, eller vi levede vort Ungdomsliv i forskellige Perioder, saa var det Kærligheden til Borgen, som knyttede os alle sammen. Hvor som helst i Landet, vi traf Jonstrupperne, forekom det mig, at det var bestemte Strengte, der kom til at klinge i mit Sind ved et saadant Møde — Kontakten var sluttet.

Hvori bunder da denne Kærlighed?

Jeg tror først og fremmest i Kammeratskabet, der ofte blev til et Venskab Livet igennem, og kunde der maaske for en enkelt ogsaa være et eller andet mørkt Punkt, tror jeg, at dette med Ungdommens lyse Sind blev trængt i Baggrunden af de mange lyse og glade Minder.

Ogsaa Seminariets Beliggenhed har sikkert sin Andel, Natu-

ren talte sit smukke, ophøjede Sprog, Bakkerne med den vide Udsigt, den stille Sø og ikke mindst Skoven, hvor vi færdedes paa alle Aarets Tider. Smukkest staar den vel for os, naar den var klædt i sin Vaardragt, men ogsaa Sommeren nød vi her, ja selv Efteraaret med sine Storme kunde være en Oplevelse, og Vinteren med sit hvide Snetæppe gav Skoven en Stilhed og Skønhed, som ikke glemmes.

Her i Skoven havde vi Jonstrups Bavgasten, vænende om Jonstrups Minder, som ej maa dø.

Vi mindes Timerne i Klasserne, og vi kan derfor ikke samles til Afsked med Seminariet uden at sende venlige og taknemmelige Tanker til de Forstandere og Lærere, der i skiftende Tider har bidraget til at give os en Uddannelse, der skulde komme os til Gode i den Gerning, vi skulde ud til.

Alt dette giver os Jonstrupperne en indbyrdes Samfølelse, men ogsaa en Samhørighed med selve Jonstrup, en Kærlighed til Jonstrup. Hertil kom ogsaa det, at mange Slægtled ofte baade i tre — enkelte i fire Generationer — har faaet deres Uddannelse her. Jonstrup blev »Slægternes Borg«, som Kaj Bang slutter med i sin Sang til Jonstrup.

Jeg kunde ogsaa citere Rudolf Bruhn:

»Der gaar gennem Jonstrup en Slægternes Gang,
de kommer, de er — og forsvinder.
Der toner deroppe fra Bakken en Sang
af evigt bortvandrende Minder.
Og Aar efter Aar en Flok maa af Sted,
og nu er det jer, som det gælder.«

Et betydningsfuldt og smukt Afsnit af Jonstrups Historie er nu ved at være sluttet, men selve Navnet »Jonstrup«, haaber vi, vil blive bevaret, hvor det flytter hen. Jonstrup er død, men Jonstrup leve.

Maatte det ny Jonstrup som en Fugl Phønix svinge sig op og virke til Gavn og Glæde for kommende Ungdom. Med Fortrøstning ser jeg Fremtiden i Møde, idet jeg lykønsker Seminariet, at det i disse Aar har en Chef som Forstander Morville, som har Forstaaelsen af, hvad Jonstrup betød for Jonstrupperne, men ogsaa for, hvad gamle Jonstrupperne betød for Se-

minariet, og samtidig Forstaaelsen af, hvad nye Tider kræver, herved skabes der Kontinuitet mellem Nutid og Fremtid.

Klokken er nu ved at falde i Slag, lad os i denne Afskedsstund rejse os og derved tilkendegive vor Ærbødighed for den gamle Borg, hylde den og takke for de glade, svundne Ungdomsaar og for Minderne, der stadig vil leve.

Med de bedste Ønsker for det kommende Jonstrup udbringer jeg et: Jonstrup leve!

— — —

Efter »Den gamle borger« underholdt otte af seminariets nuværende kvindelige og mandlige elever, der med stor dygtighed forestod det praktiske arrangement, under hr. Enkegårds ledelse med sang og musik, og så fulgte en række taler. Alderspræsidenten, førstelærer Valdemar Mortensen, æresmedlem af Jonstrupsamfundet, der er født og opvokset på Jonstrup, hvorfra han dimitteredes 1890, talte smukt og bevæget om sin opvækst og sluttede med at fremsige et digt, han havde skrevet til anledningen. Hans bevægede, poetiske ord om det gamle seminarium og dets smukke omgivelser vidnede om hans store kærlighed til Jonstrup, der næppe overgås af nogen.

Jonstrupsamfundets tidligere mangeårige formand, førstelærer Jørgen Hegelund, også æresmedlem, talte om det mismod, han havde følt ved anledningen til sammenkomsten, et mismod, der efter forstanderens tale var blevet afløst af fortrøstning og optimisme med hensyn til seminariets fremtid. Skoleinspektør Blomquist udnævnte forstanderen til »fatter« i denne betegnelser gamle hjertelige betydning, kantor Viggo Bitsch causerede vittigt med en undertone af vemod om Lunddahls historietimer, og skoleinspektør Hasland mindedes rejsningen af stenen ved »Øjet«. Derefter fremdrog seminarielærer Chr. Hauch minder fra Bredstrups og beslaglæggelsens tid. Han advarede mod at regne med, at seminariets skæbne var endelig afgjort. Til slut var der en førstefremvisning af en film om dagliglivet på Jonstrup.

Under kaffebordet var Kaj Bangs skønne Jonstrupsang blevet sunget, og den stemningsfulde, vemodsprægede aften sluttede med Rudolf Bruhns kantate: Nu grønnes de birke —.

SEMINARIEFORSTANDER

STIG BREDSTRUPS LIVSERINDRINGER

VI.

Ca. 14 Dage efter min Kones Begravelse kom Jonstrupperne fra Frederiksdalsturen. For et Aar siden havde vi været to til at tage imod dem. Men da de unge, af hvilke jeg endnu kendte mange, kom ind i Haven, var der dem, der græd som Børn, da de saa deres gamle Forstander græde. Og da talte jeg om min Hustru. Nu kom der en streng Tid for mig. Mange bevidnede mig deres kærlige Deltagelse, og der blev sagt mange gode og sande Lovord om hende, som jeg og Børnene havde mistet. Særlig et Brev fra Morten Pontoppidan gjorde det dybeste Indtryk paa mig.

Men det var en streng Tid, og der var meget at ordne og tænke paa.

Den unge Pige, som ellers havde villet rejse til August, lovede at blive indtil videre, og Hauchs tog sig mageløst af Børnene. Aldrig vil jeg kunne glemme disse Menneskers Godhed og Kærlighed mod dem og mod mig.

Den 1ste September 1930 døde Moder; hun blev 86 Aar. Hendes Liv havde været tungt og blev ved at være tungt til det sidste. Jeg talte ved hendes Begravelse, skønt jeg havde saa svært ved at gøre det; men Jacob og Marie trængte paa, og det var ogsaa godt, at jeg gjorde det.

Sidst i September fik jeg saa som Husbestyrerinde Frk. Høy, en Broderdatter af min Ven Høy paa Jægerspris. Med hende fik jeg en dygtig og retsindig Kvinde til at styre mit Hus, og hun blev mig til stor Hjælp. Hun var hos mig i henimod 4 Aar.

Saa skete det en Dag i Oktober, at jeg uventet fik Brev fra Forstander Lund, Femmers Kvindeseminarium. Dr. Dam havde

paa Grund af Skrøbelighed opgivet sin Lærerstilling ved Seminariet, og nu bad Lund mig at overtage Pædagogiktimerne i hans Sted ved Seminariet og Forskoleseminariet. Det drejede sig om 10 Timer ugentlig, da der var 2 parallelle Klasser. Jeg slog straks til med Glæde. Dels betød dette en meget anselig Tilvækst i mine Indtægter, og dels vilde dette give mig et Arbejde, som jeg under de daværende Forhold følte, at jeg trængte til. Vistnok havde jeg ganske vist mine Betænkeligheder. Jeg var jo vant til at undervise og færdes med unge Mænd; unge Piger var vel noget ganske andet at have med at gøre. Men jeg kastede mig dog ud i Faren, og jeg fortrød det aldrig. I 3 Aar havde jeg dette Arbejde — i et af Aarene havde jeg ogsaa et Par Timer hos Zahle, men dem syntes jeg nu ikke saa godt om. Naturligvis var det noget anstrengende med denne Rejsen ind og ud, og sommetider kunde jeg vel være lidt træt, naar jeg skulde til at begynde, men Trætheden forsvandt, saa snart jeg fik begyndt. Det var fortræffelige Elever, og Tonen var ypperlig, en udmærket Forstander og nogle udmærkede Lærere og Lærerinder. Det, jeg sagde, var jo kun jævne Ord om jævne Ting; men sommetider var der vist, som det ogsaa havde været Tilfældet paa Jonstrup, en og anden, som kunde fornemme, at det var et Menneske, som sad paa Katederet. Det hændte engang, det var i 1932, at jeg benyttede Lejligheden til at tale om Børnebilleder hos Dickens, mit Yndlingsforedrag. Jeg havde 2 Timer i Træk med Kl. A og B. Og saa holdt jeg nøjagtigt det samme Foredrag 2 Gange med et Mellemrum paa et Frikvarter paa 10 Minutter, og jeg var lige saa frisk og oplagt, da jeg sluttede i B, som da jeg begyndte i A. Aldrig har jeg haft en saadan Tilhørerkreds. Det var Tilhørerne, som hørte Foredraget frem, saadan gaar det altid, naar det gaar godt.

Jeg tror, jeg stod i et godt og venligt Forhold til de skiftende Femmere, og jeg har, baade da jeg var derinde og senere, haft den Glæde at faa Besøg af ikke faa af de prægtige unge Piger eller faa Brev fra dem.

Da jeg sluttede Undervisningen i 1931, havde jeg paa Vejen hjem en Oplevelse, som jeg har fortalt til mange. Jeg vil forøvrigt den her.

Jeg skulde med Toget 8,12 Aften. Undervisningen var forbi

Kl. 7, saa jeg havde rigtig god Tid og begav mig paa Vej, saa snart jeg var færdig. Da jeg naaede ud omtrent til Slangerupbanen, skulde jeg gaa over Gaden. Der var og er der altid en mægtig Trafik, og jeg maatte staa og vente noget. Omsider blev der en Standsning i Færdselen, og jeg lavede mig til at gaa over. Inde fra Byen saa jeg to Motorcykler komme i fuld Fart. Jeg skønnede, at jeg umulig kunde naa over for den første, men den anden syntes jeg var saa langt borte, at jeg kunde tage den. Saa satte jeg Fart paa og løb over Gaden; men jeg havde forregnet mig, og Motorcyklen brasede paa mig og væltede mig om Kuld. Øjeblikkelig blev der et stort Opløb, og Opløbet holdt med mig, og man raabte op om, at det havde set frygteligt ud, og at det var Chaufførens Skyld, og at jeg skulde kræve Erstatning for min Overfrakke, som var revet itu, og min Hat, som var sønderslaaet. Cyklen var ogsaa væltet, og Chaufføren havde faaet et blødende Saar i Ansigtet: men ham var der ingen, der havde Medlidenhed med. Saa kom Politibilen, og jeg maatte op i den og blev kørt til Politistationen, hvor ogsaa Chaufføren maatte stille. Politibetjenten, der afhørte os, og som for Resten var meget elskværdig, lod mig høre, at jeg havde løbet over Gaden og ikke beregnet Afstanden rigtigt. Han foreslog derfor, at jeg gav den forulykkede og saarede Chauffør 10 Kr. Det gjorde jeg for at undgaa Vrøvl, skønt jeg fandt det lidt uretfærdigt. Og derpaa naaede jeg Toget 8,12.

Ved den Tid, jeg lige har omtalt, var det, at Hans og Grete blev konfirmerede af Pastor Balslev i Vartov sammen med Aase Hauch. Saa blev der igen holdt Fest i Farum for Slægt og Venner, en stor Fest og en vellykket Fest. Ved den Lejlighed fik Hans den Naal, min Bedstefader havde faaet for mange Aar siden af Amtmanden paa Bornholm, da han rejste derfra.

Grete fik ogsaa en meget smuk Gave af min Søster, min Faders og Moders Forlovelsesringe, som Marie havde ladet forene. Til disse Ringe knytter sig et Minde, som jeg fremhævede i min Tale til Børnene. Det var 6. Juli 1862. Der var Fest i Ebeltoft Skov, og de fleste fra Byen var derude, der var endnu mere stille end ellers paa Ebeltoft Gader. Men i et aabentstaaende Vindue sad der en ung Pige og ventede og lyttede. Da hørte hun Hovslagene af en Hest ned ad Gaden. Den unge Pige

var min Moder og Rytteren min Fader. Han kom fra Randers med Forlovelsesringene. Disse Ringe gav Moder til min Søster, og dem var det nu, som Grete fik paa sin Konfirmationsdag. Faders og Moders Barnebarns Barn bærer nu dette gamle Minde. Jeg bad hende om at holde det i Ære og tænke paa de to, som for de mange Aar siden paa hin Fredericiadag havde fæstet hinanden med disse Ringe. Det var ligesom Mogens Konfirmation en smuk Fest; men det vemodige Minde om Mormor laa over den. Ja Mormor, Mormor! For ikke saa meget længe siden spurgte Mogens mig: »Savner du ikke Mormor?« »Jo, det kan du tro«. »Tænker du ikke paa hende hver Dag?« »Jo, det gør jeg rigtignok«. »Det gør jeg ogsaa«. Og jeg føjede til, at det vilde glæde Mormor, om hun vidste det. Men intet Menneske ved jo noget som helst om den Ting, om de, der er gaaet bort, alligevel ikke i Aanden kan være nærværende.

I 1933 holdt jeg op med al Undervisning baade paa Kvinde-seminariet og Forskoleseminariet. Nu skulde jo en ny Seminarieundervisning sættes ind, og saa kunde jeg naturligvis ikke være med mere. Jeg var for gammel til at lægge Undervisningen om og kunde slet ikke magte det ny. I samme Aar fyldte jeg ogsaa 70, den 13. September. Da blev der igen holdt en Fest for mig i København i Stevnsgades Skole, hvis Inspektør, D. Boolsen, er dimitteret fra Jonstrup 1902. Festen havde god Tilslutning og forløb paa en smuk Maade; blandt de tilstedeværende havde jeg ogsaa den Glæde at se Femmere. Baade Jacob og Marie var med.

Mine to gamle Venner, Høy og Bang har nu ogsaa passeret de 70, Høy den 22. September 1934, Bang den 13. Januar 1935. Og jeg var til stor Fest med dem begge. Høy staar nu saa for Tur til at forlade Jægerspris, hvor han til Maj har virket i 25 Aar og udført en ualmindelig Gerning i et meget vanskeligt Embede. Han vil blive savnet af sine Medarbejdere og de mange, som har nydt en uhyre Gæstfrihed paa det herlige Jægerspris. Jeg er vist en af dem, der vil savne ham mest; thi vel har vore gensidige Besøg ikke været mange, navnlig ikke hans Besøg hos mig. Men Bevidstheden om, at han dog ikke var længere borte, end at vi, naar det skulde være, i Regelen kunde ses, har selvfølgelig haft sin psykologiske Virkning.

Bang har for flere Aar siden i en Svaghedsperiode taget sin Afsked, men han er nu atter i fuld Vigeur og en meget flittig Skribent. Han bor fremdeles i sit Hus i Hellerup og besøger mig som Regel een Gang hver Maaned i nogle Timer, og da gaar Samtalen livligt om gammelt og nyt. Høy agter at flytte til sin Gaard i Jylland, Pindsminde, hvor han jo er født. Det har i mange Aar været hans romantiske Drøm at ende sine Dage der, hvor han traadte sine Børnesko. Hvor vidt han, naar det bliver ført ud i Virkeligheden, ikke vil føle sig skuffet, kan man vel ikke vide; jeg er bange for det. Det bliver strengt for ham at bryde op fra Jægerspris, meget mere strengt end det var for mig at bryde op fra Jonstrup.

Det er jo Livets Gang, at man bliver ene, alt som Tiden gaar. De fleste af mine Ungdomsvenner er borte; der er saa mange, jeg savner. Naar jeg har skrevet om en eller anden af dem i disse Erindringer, har det ofte været saadan, at jeg syntes, de var levende, jeg saa dem og hørte dem tale, som de gjorde for de maaske mange Aar siden, da jeg færdedes med dem. Dette har været det mest værdifulde for mig ved at nedskrive disse Optegnelser.

Jeg fortalte før, at Moder døde 1. September 1930. Hun var Enke i 22 Aar. Fader var af Naturen en meget stærk og kraftig Mand, der saa at sige aldrig kendte til at være syg. Men da han blev 66 Aar, fik han en lettere Hjerneblødning. Det svækkede ham naturligvis; han blev træt og kunde ikke være paa Færde som før. Men alligevel holdt han ud i 15 Aar; det gik dog gradvis ned ad Bakke med ham, og til sidst blev han ganske affældig. Under sin Sygdomsperiode bevarede han dog sit gode Sind og blev mildere og mildere med Aarene.

Jeg var paa Rane-Ladegaard nogle Dage i Sommerferien 1908 og cyklede derfra til Pindsminde og videre. Da jeg skulde af Sted, sad Fader i sin Lænestol i Spisestuen og kikkede ud til mig gennem Vinduet. Jeg vendte mig om og vinkede til ham, og han nikkede til mig og smilede. Dette kønne, kærlige Smil er mit sidste Minde om ham. Jeg ser det endnu saa klart. Først i September døde han i sin Alders 82' Aar.

Efterhaanden som Fader blev svag, gik naturligvis Gaardens Drift over til min Broder, og det var selvfølgelig, at han over-

tog Ejendommen med Forpligtelse til at forsørge de gamle og give min Søster Udstyr.

Og Jacob var en sjælden Søn og Broder.

Fader sagde om ham: »Jacob er en dygtigere Landmand, end jeg nogen Sinde har været«. Og Jacob var en meget dygtig og særdeles anset Landmand, det er ganske sikkert. Alligevel var der vist nok noget, som hans Hu stod til i endnu højere Grad. I 1907 blev han gift med Emmy Termansen fra Falster, som er 20 Aar yngre end han. Trods Aldersforskellen blev det et saare lykkeligt Ægteskab. Hun blev ham en meget dygtig Hustru og en trofast Støtte i Tider, som ingenlunde altid var lette.

I 1916 solgte Jacob Rane-Ladegaard, der nu er blevet en sørgelig Ruin, som det er trist for os alle at se. Jacob og Emmy flyttede til Ebeltoft, og her aabnede der sig en flersidig Virksomhed for ham, som ganske optog ham og skaffede ham forløbet Anerkendelse. Han blev indvalgt i Byraadet og var i en Aarrække Borgmester. Ligeledes blev han Sparekassedirektør og fik forskellige andre offentlige Hverv, som interesserede ham.

I 1900 blev Marie gift med Maskinmester Emil Mønsted, Søn af Proprietær H. P. Mønsted fra Lyngsbækgaard, en Mils Vej fra Ebeltoft. De havde kendt hinanden fra Barnsben. Marie fik en udmærket Mand, meget dygtig og anset i sit Fag og et ualmindeligt trofast og redeligt Menneske. En Sømand kan jo ikke være hjemme ret lang Tid ad Gangen, og Emil maatte være meget paa Langfart. Det kunde hænde, at han i Aarevis ikke kom hjem. Og Marie længtes efter ham, og der var jo ogsaa Tider, hvor hun maatte ængstes, især naturligvis under Verdenskrigen. Engang blev hans Skib torpederet af Tyskerne, men Mandskabet blev reddet paa en enkelt nær. Da gennemlevede vi en frygtelig Tid, som dog lykkeligvis ikke var lang. I sine sidste Aar fik Emil en Rute, som dog gjorde det muligt for ham at komme hjem forholdsvis hyppigt. Men saa blev han syg. Det viste sig, at han havde et alt for højt Blodtryk, som nødvendiggjorde et temmelig langt Hospitalsophold i København. Hans Helbred bedredes, og han kom ud at sejle igen. Den 18. Maj 1929 var han paa Jonstrup ved min sidste Dimission. Da var han blevet meget mager; vi saa deri et godt Tegn paa, at Blodtrykssygdommen var hævet, men det viste sig des-

værre ogsaa at være Tegn paa en alvorligere Lidelse. Lidt hen paa Sommeren, da han havde Ferie, blev han en Dag pludselig meget syg og maatte igen indlægges paa Hospitalet, og efter kort Tids Ophold der døde han. Dette var en stor Sorg for os alle, fordi vi — ikke mindst Heriette — holdt grumme meget af ham. For Marie og hendes Børn var Sorgen usigelig tung, og den tog i højeste Grad paa hende, ogsaa rent legemligt. Men hun rettede sig Gud ske Lov, og det viste sig, at hun havde megen Glæde i Vente. Emil og Marie havde 3 Børn, Knud, Aase og Mogens, 3 fortræffelige Børn, som kun gjorde deres Forældre Glæde. Paa Grund af de særlige Forhold var det jo først og fremmest Marie, som kom til at forestaa Opdragelsen. Det synes, som vor Faders mærkelige pædagogiske Gave gik i Arv til Jacob og Marie, mest til hende.

Af mine Børnebørn er Mogens 21 Aar. Han opholder sig som Medhjælper hos Lærer Munch i Maaløv. Han er saaledes ikke længere borte, end at jeg jævnlig kan glæde mig ved hans Besøg her i Farum.

Grete gaar i Ribe Gymnasium og venter at blive Student til Sommer. Hun ytrer Lyst til derefter at studere til at blive Læge.

Hans er i Elektrikerlære her i Farum og bor altsaa hjemme hos mig. Hans og Grete fylder 19 Aar den 25. Marts. Ak, ja, hvor Tiden gaar. Det gør mig lidt ondt for disse tre unge Mennesker. De har aldrig kendt deres Forældre, selv om Mogens maaske nok har en svag Erindring om sin Fader. Og nu er altsaa jeg, den gamle Mand, dem i Forældres Sted, egentlig den eneste, som staar dem nær. Jeg føler det saa overmaade klart, at jeg ikke kan være dem til den Hjælp og Støtte, som jeg skulde være, og som de vel kunde trænge til. Naar jeg dør, har de vel deres Faders Søkende, som ikke vil slaa Haanden af dem, men de er dog alligevel fremmede for dem. Ved deres Moders Begravelse fremdrog jeg et Vers af Kingo, som jeg i Sandhed kan trænge til at minde mig selv om:

For mine Børn og Sæd
Om jeg vil sørge,
Om jeg hver Time græd
Og vilde spørge,

Hvorfra de skulde Brød og Lykke tage,
Gud lever jo endnu.
Han kommer dem i Hu,
jeg ej skal klage.

Til Sommer bliver det 6 Aar, siden at jeg flyttede til Farum. Jeg er glad for at bo her paa dette skønne Sted i de rolige Omgivelser, med Udsigten fra min Arbejdsplads ved mit Skrivebord ud over min kønne Forhave og Storebjerg. Det er mit Ønske, at Forholdene vil tillade mig at blive boende her til min Død. Jeg lever naturligvis ret stille og omgaas ikke mange her i Byen, men har dog ogsaa her lært adskillige Mennesker at kende, som jeg sætter Pris paa. At faa Tiden til at gaa falder mig ikke vanskeligt, selv om jeg ganske vist nok en Gang imellem kunde føle Lyst til et regelmæssigt bestemt Dagarbejde, efter at jeg for nu godt 2 Aar siden hørte op med min Undervisning paa Femmers Seminarium. Jeg skriver lidt, f. Eks. til »Hjem og Skole«, og holder ogsaa af og til et Foredrag, men det er næsten altid et af dem, jeg har holdt før. At udarbejde et nyt Foredrag nu falder mig svært, og begynder jeg paa det, falder jeg gerne tilbage til det gamle og kommer til at benytte gamle Tanker og Ord og Vendinger, som jeg før har brugt. Jeg er som et Stykke Papir, der har været foldet sammen og er tilbøjelig til, naar det bliver udfoldet, at falde tilbage i de gamle Folder. Jonstrup savner jeg absolut ikke; det er paa en mærkelig Maade kommet mig paa Afstand. Forleden Aften deltog jeg i en Fest, som gamle Elever foranstaltede for Lunddahl i Anledning af, at han i Sommer havde fyldt 80 Aar. Det var noget ganske aparte for mig ved den Lejlighed at være sammen med Elever fra min Tid, af hvilke de fleste nu var aldrende Mænd, men ogsaa at være sammen med de endnu ældre fra før min Tid, men hvis Ansigter dog for en stor Dels Vedkommende var mig bekendt. Da følte jeg mig endnu en Gang ligesom hensat til min Forstandertid; men jeg længtes ingenlunde efter den.

Jeg er vedblivende Formand for Censorerne ved Optagelsesprøven til Forskoleseminarierne, og ogsaa i Aar er jeg beskikket som midlertidig Censor ved Lærereksamen. Den Skrivelse fra Skolekonsulentens Kontor, som bragte mig Meddelelsen

herom, kom i en Konvolut med den bramfri Adresse: Hr. fhv. Stig Bredstrup. Man kunde maaske næsten sige, at det var et Tilfælde, som lignede en Tanke. Men det smerter mig ikke at være forhenværende. Jeg har engang ifølge min Stilling haft en vis Betydning; at jeg nu ikke mere betyder noget som helst og efterhaanden glemmes, er noget selvfølgeligt, som ikke fremkalder det mindste Gran af Sorg, end mindre af Bitterhed hos mig. For den unge bestaar Livets Visdom i dette at haabe, for den gamle i dette at resignere. Jeg har engang været rigtig ung, og nu er jeg rigtig gammel — tror jeg da, d. v. s. jeg mener, at jeg lykkelig har undgaaet den ikke ualmindelige Bitterhed, som bliver gamle Folks beklagelige Lod, naar de ikke formaar at resignere.

Men jeg ved, at naar Timen kommer — om kortere eller lidt længere Tid — da »mit Fartøj støder fra Land«, saa vil det være et ringe og ubetydeligt Menneske, der »begiver sig ud paa den lange Rejse«.

Farum, den 8. Marts 1935.

Stig Bredstrup.

Stig Bredstrups søster, fru Marie Mønsted, døde den 25. oktober 1953, desværre før offentliggørelsen af erindringerne, som hun var meget interesseret i, var tilendebragt. Fru Mønsted stod sin broder Stig meget nær livet igennem, og hun betød meget for ham og hans arbejde. Jonstrupsamfundet skylder hende tak for hjælp ved tilrettelæggelsen af Bredstrups erindringer.

Nedenstående aktstykke viser, med hvilken kraft og alvor skolemyndighederne for henved hundrede år siden bekæmpede ulovlige skoleforsømmelser. Vi kunne måske lære noget deraf.

V. A. V. Driebein var, før han kom til Jonstrup, sognepræst for Bjørnsholm og Malle menigheder og samtidig forstander på Ranum statsseminarium (1864-1868).

Til Bjørnsholm og Malle Menigheder.

Fra Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsen har Bjørnsholm Sogneforstanderskab i forrige Maaned erholdt Paalæg om med Strengthed at arbejde paa at forhindre de mange Skoleforsømmelser her i Pastoratet. Sogneforstanderskabet har derfor seet sig i den Nødvendighed at vedtage, at Lovens fulde Strengthed for Eftertiden skal bringes i Anvendelse i dette Stykke, saaledes at Skoleforsømmelser uden lovlig Grund ville blive mulfterede i den første Maaned med 3 § , i den anden med 6 § , i den tredje med 12 § og derefter med 24 § for hver Dag, samt at disse Mulfter strengt ville blive indfrævede.

Det er ikke med Glæde, at jeg gjør Menigheden denne Meddelelse; men Guds Ord byder os jo at være Øvrigheden underdanig, og turde vi vel undlade at vise Underdanighed og Lydighed, naar vor egen Samvittighed siger, at hvad Øvrigheden kræver af os, det er ogsaa Guds Villie? Og saaledes er det jo i dette Stykke; derfor er der Gud være takket ogsaa mange Steder, hvor Meeneffene sætte stor Priis paa, at deres Børn blive vel underviste. Jeg har levet min meste Tid i en By, hvor forældre, ja selv fattige forældre betale mange Penge hver Maaned for deres Børns Underviisning, medens Skolens Dør paa Landet staaer aaben for Enhver, og det kun begjæres, at forældre og Værger skulle lade Børnene komme derhen — og komme der stadigt. Thi Ingen maa mene at kunne dysse sin Samvittighed i Slummer ved at sende Barnet til Skole i nogle Maaneder, naar det derefter atter i flere Maaneder ganske holdes hjemme. Al Underviisning kræver Sammenhæng, Stadighed,

Øvelse; under forsømmelsen glemmer Barnet, hvad det har lært; istedenfor at stride frem maa det, naar det atter indfinder sig i Skolen, begynde forfra; denne Gjentagelse virker sløvende, og imidlertid rinde Skoleaarene forbi, og Barnet sendes ud i Verden til Arbejde og Møie uden at være udrustet med Midler til at hæve sin Sjæl op over Livets Piinagtighed. Dersom Ungdommen paa Landet var bedre oplært, saa vilde den oftere søge sin Glæde og Opmuntring ved Læsning af gode Bøger, baade gudelige og andre, og man vilde da i Tiden mærke mindre til Drif og Sviit, fordi Hjerterne ved at forædles vilde faae Affmag for alt hvad der er hæsligt og uskikkelig. Næst Guds Hjælp staaer det i Eders Magt at føre Eders Børn henimod dette Maal; men den Fader eller Huusbond, som for jordisk Fordeels Skyld afknapper sit Barns korte Læretid, vil faae en tung Regnskabets Dag, naar vor Herre forelægger ham det Spørgsmaal: Hvorfor lod du dit Barn vove op i Vanfundighed? Dit Barns Sjæl vendte sig fra mig, fordi det manglede Veiledning; dit Barn hørte ikke Guds Ord i Kirken, thi det kom ikke i Skolen, hvor dets aandelige Øre skulde oplades; dit Barn læste ikke Guds Ord hjemme, thi det kom ikke i Skolen, hvor det skulde lære at læse. Men du skal lide Dommen derfor, thi det var dig, dets fader eller Huusbond, som holdt Barnet borte fra den rette Vei. Kommer dog ihu, hvad Herren taler om dem, der forarge de Smaa; thi at føre et Barn paa Vildspor, er det dog ikke ogsaa at forarge det?

Gud bøie hver Mands Hjerte til at gjøre, hvad der er Gud velbehageligt! Derved alene tjener et Menneffe ogsaa i Sandhed sit eget Bedste.

V. A. V. Driebein.

Ranum Præstegaard i Oktober 1866.

EN ELEVS ERINDRINGER OM RUDOLF BRUHN

Af *Freddy Nielsen* (Jonstrup 1925—28), Vanløse Skole, København.

Om jonstrupperen Rudolf Bruhn er der siden hans alt for tidlige død i 1918 fremkommet adskillige artikler. Jonstrupbogen har selvfølgelig været det mest nærliggende forum for sådanne arbejder. Forfatterne til disse har hidtil været hans kammerater fra seminariet (Jørgen Hegelund) eller jævnaldrende venner (afd. seminarieførstander Alfred Christiansen). Men såvidt vides har ingen af hans elever — hverken i Jonstrupbogen eller andet steds — givet deres bidrag til den mosaik, der, når den engang bliver samlet, kan give et realistisk portræt af den fascinerende person: læreren, forfatteren og idealisten Rudolf Bruhn. (Det ville være i høj grad ønskeligt, om medlemmer af hans familie, for så vidt nogle af disse måtte være i live, kunne formås til også at udtale sig om ham.)

Det har ofte ligget mig på sinde at fortælle lidt om Rudolf Bruhn, men det har skortet på det fornødne mod til at gå i gang med opgaven. Først i år — 40 år efter at jeg begyndte at gå i skole hos hr. Bruhn — vover jeg mig frem. Det skal dog tilføjes, at dette hovedsagelig sker efter tilskyndelse af nærværende årsskrifts redaktør.

Desværre har jeg for denne artikel ikke kunnet finde nogen form, hvorved min person lodes ude af betragtning. Men da disse erindringer jo ikke kan undgå at være stærkt subjektive, må man altså tage mig med i købet. Som undskyldning herfor kan tjene den omstændighed, at nogle måske kan have interesse af at læse om en københavnerdrengs skolegang for 40 år siden.

Da jeg den 1. april 1913 ved min mors hånd forlod Godsbanegade nr. 13 for første gang at begive mig til skolen på Gasværksvej, kunne jeg ikke ane, at der dér ventede mig fem

års rige og lykkelige oplevelser; thi ligesom man dengang brugte lægen til at skræmme børn med, var det også almindeligt, at ordet skole brugtes på lignende vis. Jeg var fra gården og gaden fortrolig med, at når jeg først kom i skole, betød det masser af prygl. Det kan derfor ikke undre, at det var med bævende hjerte, jeg trissede af sted ned ad Søndre Boulevard. Allerede inden vi gik hjemmefra, havde jeg måttet kaste op, og da vi nåede Bast's destruktionsanstalt ved Vestre Gasværk (dér, hvor Kødbyen nu ligger), forårsagede den kvalme lugt, at mavemusklerne gav sig til at pumpe igen. Resultatet svarede dog ikke til anstrengelserne, da det indtagne morgenmåltid af forståelige psykiske grunde ikke havde været særlig stort.

Gasværksvejen var i æstetisk henseende ingen opmuntring, og skolebygningen dersteds så sandelig heller ikke indbydende ud, bortset fra de to lygter, der var anbragt ved indgangsporten, og som gav mig en svag fornemmelse af tryghed og hygge. Indkørselen forbi skolens gavl ind til skolegården var brolagt med runde, af mange fødder blankslidte sten. Stenene så ud, som var de enkeltvis omhyggeligt pudsede. Gasværksvejens skole var en såkaldt kroneskole, hvilket betød, at der for undervisningen betaltes 1 — een — krone månedlig, samt at man selv måtte holde sig med skolebøger. Men dette lille beløb var dog tilstrækkeligt til at danne et socialt skel mellem eleverne i kroneskolen og i den almindelige københavnske friskole. I det ydre viste dette skel sig i særdeleshed ved, at eleverne i »betalings«-skolen gik med sko eller støvler, medens de andre måtte lade sig nøje med træsko. Det må antages, at elevmaterialet i kroneskolerne har været ret let at have med at gøre, idet det rekrutteredes overvejende fra tjenestemand- og småhåndværkerhjem med dertil hørende ambitioner og nogenlunde velopdragne børn.

Jeg skulle gå i 1. B. Om sidstnævnte bogstav dengang betød en klassificering, er jeg aldrig blevet klar over, men da jeg blev lærer, var det ved det københavnske skolevæsen så afgjort en prima-betegnelse for en klasse at være en A-klasse. Man foretog da på skolens kontor en omhyggelig sortering af indmeldelses-sedlerne baseret på forældrenes stilling, og indehavere af telefon kunne i hvert fald være sikre på at få deres børn i A-klasse.

Det påstås, at der nu om dage finder en neutral fordeling af børnene sted, men den dag i dag kan man spore nogen misforståelse hos forældre, der må lade sig nøje med et B, C eller D til deres barn.

Klasseværelse nr. 15 lå for enden af en meget smal gang, og nærmeste nabo var lærerværelset. Den mærkværdige blandingslugt fra sidstnævnte af pibetobak samt kaffe, der havde kogt over, synes jeg endnu at kunne fornemme i næseborene. Duften inde på nr. 15 mindede mig mere om en blanding af syrligt rugbrød og varm snedkerlim. Mit mellemgulv begyndte atter at røre på sig, yderligere påvirket ved, at rygstøddene på skolebordene syntes mig at ligne opslåede låg på retirader. Men de efter min mening flotte Poul Steffensen-billeder på væggene kom mig nu til hjælp. Et af disse kunstværker står i særlig grad tydeligt i min erindring. Det forestillede en tørvegravningsproces ved håndkraft. Jeg var dog ikke på det tidspunkt klar over, hvad personerne på billedet foretog sig — kun syntes jeg, at det så flot ud, og det, manden gravede af, var af en forbavsende akkurat og ensartet form, der gav mig mindelser om min hyggelige kasse med træbyggeklodser derhjemme. — — — Men nu kom skolens inspektør ind i lokalet. Han må have haft medfødte disciplinære evner i gammeldags forstand, for ved hans tilsynekomst begyndte halvdelen af de små drenge at tudskråle, enkelte mødre gav sig også til at græde, og een moder besvime og blev båret ud. Omsider kunne han dog med buldrende røst begynde at råbe vore navne op, og derefter bekendtgjorde han, at den lærer, vi skulle have, endnu ikke var kommet, men at vi kunne vente ham hvert øjeblik. Det sidste blev dog ikke sagt i nogen trøstende tone, så jeg ventede mig i hvert fald det værste.

Nu gik døren til klasseværelset op, og ind trådte en ung venligt smilende mand, der blev præsenteret som vores fremtidige lærer, og som hed hr. Bruhn. Da inspektøren var gået, bad læreren forældrene om at forlade lokalet et øjeblik, indtil han fik drengene placeret ved bordene. En enkelt dreng gav sig til at hyle op, da moderen gik, men hr. Bruhn tog fyren ved hånden og bad ham være sig behjælpelig med at få drengene anbragt ved pultene, og i benovelse herover glemte drengen at tude, og inden vi så os om, sad vi på pladserne og hr. Bruhn



Rudolf Bruhns klasse 1914.

Nr. 5 fra venstre på forreste bæk er Freddy.

ved katederet, og først nu fik jeg lejlighed til at se ham nærmere an. Det, jeg først fangedes af, var hans blågrå øjne, der, som jeg syntes, måtte kunne se lige igennem os, men blikket var samtidig så venligt og muntert og alligevel alvorligt. Også hans stemmes velklang gjorde det allerbedste indtryk på mig. I løbet af få øjeblikke var jeg ham inderlig hengiven. Den måde, han kunne sige *drenge!* på, var af så inciterende og forpligtende karakter, at jeg aldrig — før eller siden — har truffet en lignende evne. Det er beklageligt, at jeg ikke besidder tilstrækkelig indlevelsesevne og ordforråd til, at jeg kan beskrive det, der her fandt sted, men skal jeg prøve på at give en forklaring på hans eminente pædagogiske talent, kan jeg ikke komme den nærmere end ved at ty til en forslidt frase: enestående suggestive egenskaber.

Da vi havde sunget: Jeg gik mig over sø og land — og herunder været i både Klappeland, Nikkeland og andre mærkværdige geografiske lokaliteter, var isen for alvor brudt, og de

mere eller mindre ængstelige forældre kunne nu indlades for at afhente deres poder, der forøvrigt nu slet ikke havde lyst til at følges med hjem. Min mor og jeg blev de sidste, der forlod klassen, fordi hun ville gøre læreren opmærksom på, at min hørelse ikke var i bedste orden, hvilket medførte, at jeg fik plads på første bænk i midterrækken. Under deres samtale fik jeg lejlighed til at betragte ham i frø-perspektiv, og jeg lagde mærke til hans påklædning: blåt cheviot, blankslidt på udsatte steder. Det var dog en ganske ukritisk beskuelse og i hvert fald ikke på nogen måde økonomisk vurderende. I dag er jeg selvfølgelig bedre i stand til at forstå hans økonomiske situation. Det er derfor så meget mærkeligere, at han i de fem år, jeg havde den lykke at være hans elev, kunne udfolde så megen begejstring og så meget initiativ, som tilfældet var. — — — Det håndtryk, han gav mig til farvel, kan jeg heller aldrig glemme. Jeg havde hidtil kun været i berøring med håndværkernæver, og det var derfor ejendommeligt at føle trykket af en sådan på en gang fast, blød og lun hånd. Jeg fik en fornemmelse, som jeg altid siden har ønsket, at en lille fugl måtte have, når den sad imellem mine hænder.

Rudolf Bruhns undervisning kan hverken beskrives eller efterlignes. Kundskaberne blev leget ind i os — dog ikke på nogen pjanket måde — det hele var i meget høj genre. Senere i livet har jeg jo mødt så megen anden undervisning — både god og dårlig, fornøjelig og kedelig, men intet tåler sammenligning med det, Rudolf Bruhn præsterede. Når han underviste, var det en kunstner, der arbejdede, formede og skabte. — — — Det var antagelig dengang almindeligt, at skoledagen indlededes med morgenbøn — om det var påbudt, ved jeg ikke. Denne morgenbøn indskrænkede sig vel de fleste steder til en eller anden pligtmæssig form for fremsigen af Fadervor. Men hos Rudolf Bruhn var det en opløftende, personlig andagt af meget stærk virkning, ikke mindst, når han bad for en af vore syge kammerater. Der er for mig ingen tvivl om, at der hos ham ikke fandtes nogen form for hykleri. Børn er i almindelighed meget fintmærkende, og vi blev aldrig generet under hans andagt. Sidenhen har jeg ofte følt mig generet af uægte og pågående henvendelser til højere magter.

Selv de mest dagligdags handlinger formåede han at omgive med en nimbus af højtidelighed, spænding eller morskab. — Der var gasbelysning på skolen, og lamperne tændtes ved hjælp af et stearinlys anbragt på enden af en lang stage. Jeg tvivler om, at mange lærere forstod at tænde de lamper med en sådan

Fru Nielsen.
 Jo en Freddy kan
 man godt give lov!
 God Fornøjelse
 Rudolf Bruhn.
 17. Marts 1916.

festivitas, som Rudolf Bruhn formåede det. De mørke vintermorgener med tilhørende tænding af disse lamper vil sikkert aldrig glemmes af hans gamle elever. Ingen elev, der i længere tid lå syg, vil heller glemme de fornøjelige og trøstende breve, han gav sig tid til at sende. Ingen skriftlig henvendelse fra forældre om et barns fritagelse for skolegang, hvad enten denne nu havde munter eller alvorlig årsag, blev besvaret med blot ja eller nej og derpå krøllet sammen og smidt i papirkassen. Rudolf Bruhn gav sig tid til at skrive lidt på sedlen — enten en lille munter bemærkning eller et par trøstende ord. Jeg har en sådan seddel liggende med ordene: Jo, en Freddy kan man godt give Lov. God Fornøjelse! — Den seddel gemmer jeg som en hel-

ligdom sammen med andre minder om ham. Nu kunne man måske fristes til at tro, at han leflede for elever og forældre. Dette var dog ingenlunde tilfældet. Han var i virkeligheden streng i sine krav til vort arbejde, men såvidt jeg kan skønne med skyldig hensyntagen til hver enkelts evner. Han kunne også godt blive vred, men jeg erindrer ikke, at han nogensinde har løftet sin hånd mod en af os. De skønneste stunder var dog, når han af manuskript holdt generalprøve for os på sine fortællinger og drengebøger. Han var en strålende oplæser og imitator, og vi mente vist alle, at vi kunne identificere os med adskillige af personerne i hans bøger. — — — Den daglige å jourføring i klasse-protokollen var en hel ceremoni, som vi hver dag glædede os til. Under denne havde vi også lejlighed til at fremkomme med ønsker eller til at fortælle om vore forskellige oplevelser.

Den første verdenskrigs udbrud gjorde et overmåde stærkt indtryk på os alle, og manges fædre blev også i den anledning indkaldt til den såkaldte sikringsstyrke. Men for mange af os elever var der til trods for frygten en hel del nyfiken spænding i de dage. Det var derimod meget tydeligt for os, at for Rudolf Bruhn var indtrykket af begivenhederne af meget mere dybtgående natur, uden at vi dog forstod dette i sin fulde udstrækning. Hans stærkt nationale sindelag manifesterede sig bl. a. på den måde, at klassen gik i gang med at spare sammen til en Dannebrogsfane, som det også lykkedes os med stor stolthed at erhverve, og med hvilken vi småfyre marcherede til Slangerup-banens station for sammen med Rudolf Bruhn at tage på skovtur til Jonstrup. Jeg tror endda, at han betalte rejsen for os af sin egen lomme. En del af beløbet til ovennævnte fane indkom forøvrigt på en ejendommelig måde. Rudolf Bruhn foranstaltede nemlig en konkurrence, gående ud på, hvem der kunne samle flest søm, skruer og hestesko op fra gader og cyklestier. Sådant gammelt metal havde nogen værdi og kunne sælges til produkthandlerne. Endvidere opnåedes derved, at adskillige kostbare cykledæk forskånedes for ødelæggelse i hine dage, da der var knaphed på så mange oversøiske varer. — Jeg formoder, at det var i de dage, at hans lille bog: »Danske og tyske Dreng« udkom. I hvert fald blev bogen læst for os. Desværre

ejer jeg ikke den bog, og jeg har et utal af gange forsøgt at få fat i den, men den er faktisk blevet en stor bibliofil sjældenhed.

Jeg har ofte tænkt på, hvorledes hans forhold til kolleger eventuelt måtte have været. Han gjorde i hvert fald mere for sine elever, end hvad der dengang var almindeligt fra lærerside, og det kan måske have givet en uheldig slagside i det kollegiale forhold, men mit indtryk fra dengang, når jeg havde ærinde på lærerværelset, var, at han altid var midtpunktet i den der forsamlede skare, og at humøret altid var højt. — Som eksempel på hans interesse for eleverne også uden for skoletiden kan nævnes, at vi jævnlig var gæster i hans (forældres) hjem på Østerbrogade. De hyggelige aftener, når vi drenge lå lejrede på hans gulvtæppe, mens han læste højt for os, satte lege i gang eller på anden måde satte vor fantasi i sving, kan næppe glemmes af nogen, der var til stede her. På skolen forsøgte han også at lade andre klasser få del i sin livsglæde. Jeg erindrer f. eks., at han engang gav mig sin lange frakke på, satte sin hat på mit hoved, hvorefter han anbragte mig på sine skuldre, hvorved der fremkom en unormalt høj og grinagtigt udseende person, der aflagde besøg i en naboklasse til uhyre fornøjelse for denne. Selv sine gårdvagter anvendte han på usædvanlig måde. Han organiserede ganske simpelt spændende lege, der forhindrede de ellers så almindeligt forekommende utuskestreger med dertil hørende sætten »til vægs« eller andre straffende foranstaltninger. Når det var rigtig bidende koldt, kunne han finde på at stille drengene op i lange rækker i skolegården og så lade dem foretage den kendte gymnastiske øvelse: »taktfast bensving til siderne«, idet vi samtidig støttede os på formandens skuldre. Vi holdt derved varmen og morede os dejligt, og frikvarteret gik faktisk for hurtigt for os til trods for kulden.

Der er ingen tvivl om, at hans elever hyppigt var i hans tanker. Det fotografi af ham, som enhver af hans elever fik efter hans død, kunne i hvert fald tyde på, at hans familie var vidende om, hvor hans tanker så ofte var. Også i ferierne var vi i hans tanker. Vi fik altid hans ferieadresse opgivet med ønske om, at vi ville skrive til ham. Jeg har endnu et lille indrammet billede erhvervet som præmie for et sommerbrev til ham.

Som så mange andre unge mænd måtte også han i ufreds-



Sidste billede af Rudolf Bruhn,
skænket hver af hans drenge efter hans død.

årene trække i kongens klæder. Han var sygepasser, men fik det ordnet således, at han kunne passe sine skoletimer — til alt held for os, og til åbenbar glæde for ham. Han lagde stor vægt på, at vi Vesterbro-drenge anvendte vores fritid på en god måde. Skolekvarterets farer og fristelser var store, og han havde ligefrem bekymringer i den anledning. Det var ingen hemmelighed for os, at han interesserede sig meget for Frivilligt Drenges Forbund. Det blev et meget stort ønske for mig at blive medlem af denne udmærkede drengeorganisation, og ved Rudolf Bruhns mellemkomst lykkedes det, til trods for, at jeg ikke opfyldte aldersbetingelserne, at blive F.D.F'er med dertil hørende sommerlejrhold på Klintebjerg ved Sjællands Odde. De lege, han her satte i gang, var så spændende, inciterende og belærende, at de falder ind under begrebet kunst. En sådan leg er mesterligt skildret i hans bog »I Sommerlejr«.

Rudolf Bruhn elskede sang. Jeg mindes ikke, at nogen skoledag er gået til ende, uden at der på et eller andet tidspunkt er blevet sunget — ofte sange, han selv havde forfattet. Og selv

sang han fortræffeligt. De sange, der lod sig dramatisere, blev det. Jeg husker især fra det første skoleår sangen om De tre små soldater, der kom dragende (trommende) hjem fra krigen: En kammerat blev anbragt på katederet med pegepinden som scepter, tavlesvampen som rigssæble og papirkrone på hovedet. Den lille prinsesse (også en dreng) sad højt oppe på et skab, og hun (han altså) blev på hovedet pyntet med den karakteristiske gule kommunale støveklud. (Sidstnævnte genstand kendes nu ikke mere i det københavnske skolevæsen). De tre små soldater fik tornystrene anbragt, så de kunne bruges som trommer, og så kunne komedien begynde, til stor fryd for såvel agerende som tilskuere. — Også på den store, sorte tavle var Rudolf Bruhn i vore øjne en sand mester. Når han med kridt og farver illustrerede det, han fortalte om, var vores begejstring uden ende. — Det var et usædvanlig stort register af færdigheder og talenter, Rudolf Bruhn var begavet med. Synge, spille, tegne, male, digte, agere, arrangere, sætte i scene, begejstre — blot eet af disse talenter vil være enhver lærer til uvurderlig gavn i behandlingen af børn. Rudolf Bruhn havde det hele. Og så var han pædagog af guds nåde — ikke i dette udtryks fladtrådte forstand, men i bogstavelig betydning. Det er min bestemte opfattelse, at det endda var særdeles vel underviste elever, han efterlod sig.

Efterlod sig — ja, det er desværre de ord, der her må bruges. Den 9. oktober 1918 blev en rystende dag for os, da vi fik at vide, at Rudolf Bruhn var død. En kammerat kom hjem og meddelte mig det, da jeg selv lå syg af den spanske syge. Få dage efter døde min far, og jeg indrømmer åbent, at jeg ikke var i stand til at erkende, hvilken sorg der var størst for mig. Desværre forhindrede min sygdom mig i at være til stede ved Rudolf Bruhns begravelse, men jeg oplevede dog at være med, da mindestenen over ham afsløredes på Vestre Kirkegård. De på stenen indhuggede ord:

Og jeg tror, hvor et hjerte var med
vil plovdybe spor der findes

kan jeg, hvad liniernes indhold angår, uden forbehold godkende.

Det at have haft Rudolf Bruhn som lærer blev afgørende for mit valg af livsstilling, og at uddannelsen skulle finde sted på Jonstrup var en selvfølge. Jeg betragter det som en stor lykke, at jeg der fik samme forstander, som Rudolf Bruhn havde haft, Stig Bredstrup, og at jeg opnåede at komme til at bo på »Fyret« Rudolf Bruhns gamle domicil, var af ikke ringe betydning for mig. Sammen med navnet Jonstrup dukker også »De seks« op, bogen om Jonstrup og Jonstruppere. Den bog havde jeg allerede som dreng hørt Rudolf Bruhn læse for os forståelige stykker af.

Jeg slugte selvfølgelig hans ord ganske ukritisk. Nu kan jeg nok se, at bogen bærer præg af at være et meget ungdommeligt arbejde, og at den indeholder adskillige lidt vel sentimentale passager, der ikke harmonerer helt med vor tids hårdkogte indstilling, men alligevel findes der i denne bog så megen begejstring og ægthed, at den er en af de mest solgte bøger på det danske bogmarked. Der er for mig overhovedet ikke tale om nogen form for »fidus« i De seks — dertil har jeg kendt Rudolf Bruhn for godt.

Hvad havde Rudolf Bruhn vel været, hvis han havde levet i dag? Det er et spørgsmål, jeg tit har stillet mig selv. Kunne han have gået usmittet igennem denne verdens jagen efter gods, guld og anerkendelse? Eller var hans tidlige død i virkeligheden en harmonisk afslutning på et usædvanligt rigt liv, et glimt fra Paradisets kyst? Jeg hælder mere og mere til den sidste anskuelse. Han nåede at udrette mere, end det er mange dødelige beskåret. Min gæld til ham kan i hvert fald aldrig tilbagebetales, og enhver, der har læst en fortælling som »Sørens Spille«, må ligeledes føle sig taknemmelig.

Som afslutning på mine minder om Rudolf Bruhn føler jeg trang til at nævne den mand, der fik det lidet taknemmelige arbejde, at skulle overlage hans timer på Gasværksvejens skole. Det blev en ganske ung mand, Ejnar Mortensen, nuværende viceinspektør ved De forenede Kirkeskoler (Sangskolen). Hvis jeg havde haft indflydelse på ansættelserne i det københavnske skolevæsen, skulle Ejnar Mortensen have haft en stor stilling på grund af den mesterlige måde, han behandlede Rudolf Bruhns forvante drenge på.

CHR. HAUCH

SEMINARIELÆRER PÅ JONSTRUP 1917—1953.

Den 31. august 1953 trak seminarielærer Chr. Hauch sig tilbage efter 36 års lærergerning på Jonstrup. Det var seminariets ældste lærer, der gik, men for mange jonstruppere fra Bredstrups tid stod han stadig som den unge lærer, idet han ved sin tiltrædelse var så langt yngre end kollegerne.

Chr. Hauch er født 2. maj 1888 i Sdr. Nissum ved Ulfborg, men han gik i skole i Jellinge seminarieskole og senere i Vejle latinskole. I 1909 tog han lærereksamen fra Jelling og virkede derefter i fem år på Grundtvigs højskole i Lyngby, samtidig med at han uddannede sig på Statens lærerhøjskole. Til Jonstrup kom han 1917 fra Galtrup højskole på Mors.

1916 var Jonstrups højt værdsatte lærer i geografi, naturhistorie og dansk, cand. mag. J. J. Nielsen, død, og hans videnskabeligt fint kvalificerede efterfølger måtte forlade seminariet allerede året efter på grund af svigtende disciplinære evner, og derved fik Hauch en ny chance for at få embedet, som han havde søgt året før. Thi som han sagde til professor N. A. Larsen: evnen til at omgås voksne elever mener jeg mig nok i besiddelse af — hvilket i høj grad kom til at passe. Bredstrup siger i sine erindringer, at han var blevet betænkelig ved lærere, hvis hovedinteresse var det videnskabelige, og derfor indstillede han højskolemanden Chr. Hauch. »Et valg, jeg aldrig har fortrudt«.

Vanskeligheder måtte naturligvis møde den 29-årige lærer. Han kunne ikke straks være så funderet i stoffet som den gamle stab, og hans diskuterende undervisningsform virkede nok lidt fremmed i forhold til kollegernes faste form; men Hauch vandt hurtigt elevernes tillid — der i årenes løb for mange blev til hengivenhed — ved sin forstående, helt igennem menneskelige ind-

stilling, og heri havde han en uvurderlig støtte i sin unge hustru Britta Hauch, der gennem sin hjertelighed og vindende væsen vandt eleverne for sig. De åbnede deres hjem for eleverne, og mange jonstrupperere har lyse minder om hyggelige aftener i det unge lykkelige lærerhjem med de to små børn Åse og Palle, hvortil senere kom Drude.

I sin undervisning holdt Hauch meget af at debattere problemerne, og gennem ham fik eleverne ligesom mere kontakt med de aktuelle samfundsspørgsmål, som man ellers i Jonstrups afsondrede lilleverden let kunne blive ligegyldig for. Han var folketingskandidat flere gange (men ønskede dog ingen sikker kreds), og i 1921 blev han sognerådsmænd i Værløse, hvad han med en kortere afbrydelse har været siden.

Hauch, som kom til at virke i en for seminariet meget omskiftelig periode, har haft en stor fordel i sin tilpasningsevne. Det viste sig ikke mindst i samarbejdet med de fire seminarieførstandere, han kom til at virke under. Han var Bredstrups mand — og stod ham og hans familie meget nær — og hans forhold til dr. Arne Møller var også godt. Den helt nye ånd, som Georg Christensen bragte til Jonstrup, ikke alene tilpassede han sig, men gik positivt ind for, og hans gode samarbejde med den nuværende forstander fik man et indtryk af ved afskedsfesten.

Midt på dagen den 31. august samledes lærere, elever og repræsentanter fra Jonstrupsamfundet på musiksalen til en afskedshøjtidelighed for den veltjente lærer. Forstander Morville omtalte i hjertelige ord Hauchs betydning for Jonstrup i de mange år: hans dygtighed, hans loyalitet, hans interesse for den enkelte elev. Han havde forstået at forene højskolens frihed med de mere faste regler på et seminarium, og hans nære forbindelse med det praktiske liv som sognerådsformand og skoledirektionsmedlem m. m. og hans hele sociale indstilling havde haft sin store betydning for hans arbejde. Derefter bragte en elev Leif Dahl elevernes tak til Hauch for hans tolerance og respekt for mennesket; han havde været dem en klog og livserfaren vejleder. Fra eleverne overrakte han som afskedsgave et solur. På gamle jonstrupperes vegne talte Jonstrupsamfundets formand, skoleinspektør Ernst Gehl. Han, der ikke selv



Chr. Hauch.

havde haft Hauch som lærer, havde kun hørt lovord om ham fra tidligere elever. Han omtalte Hauch som den praktiske mand, som havde sans for realiteter, og takkede ham for den gæstfrihed og venlighed, gamle elever altid mødte hos ham. Til slut takkede Hauch selv i en tale, som både var præget af munterhed, af kærlighed til Jonstrup og af vemod over at skulle forlade den gerning, han havde så rige minder fra.

Om aftenen fejrede kollegerne ham ved en festlig sammenkomst på biblioteket. Her tolkede seminarielærer O. Lindberg kollegernes tak til Hauch og hans afdøde hustru. Han fremhævede bl. a. hans jyske lune, som ikke mindst var kommet til udtryk på de mange lejrskoleophold, de havde haft sammen. Hauch var forblevet sin jyske afstamning tro, selv om han havde haft sin gerning i hovedstadens nærhed: stadig binder han sine hoser selv i ledige stunder. Ud på aftenen forlagdes samværet til forstanderens hjem, og den bevægede dag fik en ualmindelig festlig afslutning, idet eleverne kom op gennem

haven i fakkeltog. I faklernes skær talte endnu en elev, og som en overraskelse, der særlig glædede den gamle lærer, trådte en af Hauchs allerførste elever, nuværende skoleinspektør på Frederiksberg H. J. Jørgensen, frem og bragte i hjertelige ord de ældste elevers hilsen og tak til den unge lærer, der dengang var kommet dem i møde.

Hr. Hauch bliver boende på Jonstrup i sin smukke villa og fortsætter som sognerådsformand. Jonstrupsamfundet ønsker ham et lykkeligt otium, selv om han får nok at gøre i de kommende år.

Viktor Pedersen.

ÅRETS GANG PÅ JONSTRUP

Livet på Jonstrup i det forløbne år kunne naturligvis ikke undgå at blive præget af det forestående opbrud. Måske ikke så meget i årets første halvdel. Dengang var det jo for det meste kun rygter, man havde at holde sig til. Selv om der tydeligt nok foregik noget angående Jonstrups fremtid, var ingen klar over, hvor lang tid der ville gå, inden det blev alvor, og man gik ud fra, at der i hvert fald ikke skete noget før sommerferien. Der var således ingen anledning til i denne forbindelse at gøre nogen forandring i hverdagen.

Anderledes gik det i begyndelsen af det ny skoleår, da det blev klart, at man måtte indstille sig på en snarlig flytning. Hermed opstod for en stor del af eleverne det problem, hvor de skulle bo. Det gjaldt ikke blot elever, der havde deres værelser på kollegiet, men også de efterhånden temmelig mange, som under store vanskeligheder havde skaffet sig værelser uden for seminariet. Endnu mens dette skrives, er det uvist, hvor det ny Jonstrup får sin plads, men uanset hvor det bliver, vil spørgsmålet om afstanden fra bopæl til seminariet være et af de vigtigste problemer for eleverne.

Det tydeligste tegn på, at det var blevet alvor med flytningen, sås i den ændring, der skete i praktikundervisningen for 4. klasse. Udsigten til at få praktikeksamen med en hel ny øvelsesskole, som man kun havde haft 3 måneder til at lære at kende, var ikke noget godt. Derfor blev der truffet en ordning, hvorved det blev muligt at anbringe eksamen i praktik og gymnastik umiddelbart før juleferien. Ved en skemaændring fik 4. klasse ca. 2 måneders koncentreret praktikundervisning, og det viste sig i det store hele at være en fordel for os således at gå

op til eksamen umiddelbart efter en længere periodes skarp træning. Nu, efter at det er overstået, har vi kun grund til at mindes den lidt forcerede tid med taknemmelighed over, at det har kunnet tilrettelægges.

Det kan ikke nægtes, at Jonstrup under den sidste tids forhold er blevet præget af uro. Skal man være oprigtig, bør man også indrømme, at uroen ikke er så ganske ny. Det forekommer mig, at der ikke kan være meget tilbage af det gamle Jonstrup, som tidligere årgange har kendt. Ikke sådan at forstå, at det betyder en forringelse. Det må nærmest betegnes som en uundgåelig udvikling som følge af forskellige årsager. Først og fremmest har det udvidede elevantal medført, at en stor del af dem, der færdes på seminariet, ikke har så fast tilknytning til stedet, fordi deres bopæl ligger andetsteds. Det særlige liv, som tidligere har præget kollegiet, har ikke længere de samme vilkår. Hertil kommer, at Jonstrups beliggenhed gennem den sidste tid har skiftet karakter. Om Københavns nærhed er blevet mere mærkbar ved gennemførelsen af S-banen til Ballerup eller omegnskommunernes befolkningstilvækst, er svært at afgøre. Men i hvert fald synes Jonstrup i sin skæbnetime at ligge på et sted, der hverken er rigtig land eller by. Seminariet er ikke længere midtpunktet i en smuk og fredelig krog af Nordsjælland.

I foråret blev det vedtaget efter længere tids drøftelse, at de mandlige elever skulle overlade den del af kollegiet, som har plads i gymnastiksalsbygningen, til pigerne. Også det er et træk i udviklingen, som har ændret Jonstrups ansigt. Men det må betragtes som en naturlig ting, og det har så småt vist en gavnlig virkning. En vis opvakthed har vundet indpas på seminariet, efter at pigerne er kommet til.

Da hr. Hauch hyldedes ved sin afgang efter sommerferien, var det også som at se et afsnit af Jonstrups historie afsluttes. Ved en afskedshøjtidelighed i sangsalen fik vi lejlighed til at forstå, hvor nær han har følt sig knyttet til seminariet, og hvor stærkt ungdommens kår stadig ligger ham på sinde. Elevernes fakkeltog om aftenen blev den hyldet, der udtrykte, at hans personlighed havde været en betydningsfuld del af det Jonstrup, som en lang række elevårgange mindes med glæde.

Et frisk pust udefra kom til os, da Jonstrup fik en visiting professor i efteråret. Det skyldes professor Bardolph fra U.S.A., at jeg har fået min opfattelse af det amerikanske folks kultur revideret på mange punkter. Det gælder sikkert for alle de elever, som har overværet hans timer, at det har været en oplevelse på een gang at møde en lærer fra U.S.A., hans folks historie og høre en charmerende fremstilling på det amerikanske sprog.

Foredrag

Årets foredrag har været afvekslende. Kun har vi manglet en stor litterær aften, lige som det måske kunne ønskes, at vi fik lejlighed til at høre et politisk foredrag med et indhold, der kunne vække lidt fornyet politisk interesse på stedet.

Mange foredrag har været holdt i skoletiden. Det er en god ting, da flere udenfor boende elever på den måde kan få lejlighed til at overvære dem. Men aftenforedragene har nu deres charme, og dem kan vi ikke undvære.

En del pædagogiske emner har været behandlet på talerstolen. Skoleinspektør Jonsen fra Frederiksberg talte om »Børn og bøger«, 3. og 4. klasse hørte om ungdomsskoler af skoleinspektør Arne Jørgensen fra Esbjerg. Om »Skolen efter lukketid« talte skoleinspektør Nielsen fra Hjortespring. I et aftenforedrag talte fru Elin Appel om »Nye skoletanker«.

Flere af lærerne har holdt foredrag. Hr. Thomsen førte os ud på en svimlende rejse i universet. Hr. Hauch talte om grundlovsændringer gennem tiderne. Frk. Christoffersen og hr. Laustsen fortalte os om Sydafrika, og hr. Enkegaard præsenterede os for Carl Niensens »Espansiva«.

I foråret hørte vi K. K. Steincke: »Om kunsten at blive voksen«, og Lindhardtstriden blev kommenteret af dr. Lerfeldt og hr. Lauritsen fra studenterforeningen. I efteråret talte forfatteren Palle Lauring om »Hvad skal vi med historie?«

Skuespiller Tavs Neiendam medvirkede med oplæsning en aften, da det ny maleri, som er skænket seminariet af Valdemar Neiendam, blev ophængt i sangsalen.

Musik.

Årets koncerter har været af særlig fin kvalitet. Især huskes »Blæserkvintetten af 1932«, der bl. a. spillede Carl Niensens blæserkvintet. En aften med »Den danske kvartet« var strålende med fornem musiceren og fornøjelig underholdning mellem de enkelte numre.

I efteråret spillede Wandy Tworek, der bl. a. gav os lejlighed til at høre Bachs Ciacona. Årets sidste koncert blev en slags afsked med seminariets orgel, som det nu står. Et fint orgelprogram blev fremført af organist Carl Riess. Desuden medvirkede koncertsangerinderne Karen Weeke og Bodil Petersen.

Festerne.

Fastelavnsfesten var atter i år et karneval. Stik imod årstiden optrådte man i sommerdragter. Efterårsfestens skuespil var denne gang Cronins »Guderne ler« fremført af 3. klasse. Efterhånden viser det sig, at eleverne kan klare sådanne opgaver ganske fint ved egen hjælp. Måske bliver der engang udviklet en amatørteatervirksomhed blandt eleverne.

Julefesten var denne gang den sidste på det gamle seminarium, og der var af den grund en særlig stemning.

Sport.

Vore egne kampe måtte igen i år foregå i Ballerup, fordi banen i Jonstrup er så dårlig, at vi ikke kan byde gæster på den.

Kampene mod Haslev foregik på hjemmebane (hvilket altså vil sige i Ballerup). Vi vandt Herrer A og Damer B i håndbold, uafgjort i A fodbold. Resten tabte vi. Efter kampene holdtes en vellykket fest.

Det blev en sorgens dag i Vordingborg. Vi tabte alle kampe på nær A fodbold, som vi vandt 1—0 efter omkamp, idet den ordinære kamp endte 0—0. Da Haslev og Vordingborg også havde spillet uafgjort, måtte der endnu en kamp til mellem Jonstrup og Haslev. Den første kamp endte 1—1. Endelig sejrede Haslev efter at have vundet næste kamp med 3—0.

For os, der har gået på det gamle Jonstrup, vil minderne fra uddannelsestiden naturligvis være knyttet til dette sted. Men der er ingen tvivl om, at vi vil følge Jonstrups skæbne i de nye omgivelser med interesse. Alene af nysgerrighed vil mange op-søge det ny seminarium for at se, hvordan det er gået med at blive plantet om. Og da kan det være, at nogle af os støder på et eller andet, som vi kan genkende fra det gamle Jonstrup, måske trods tidernes skiften noget, der fortæller, at nissen er flyttet med.

Helmer Senstius.

FRA JONSTRUPPERNES VERDEN

JØRGEN HEGELUND

Da Jørgen Hegelund i foråret 1952 tog sin afsked fra embedet i Ulstrup, pr. Gørlev, hvor han havde virket i 39 år, blev han takket og hyldet i skrift og tale for sin smukke indsats i skolens og samfundets tjeneste som lærer, som lærebogsforfatter, i biblioteksarbejdet, i nordiske og sønderjyske spørgsmål m. m. Fra Jonstrupsamfundet slutter vi os til denne højtfortjente tak og hyldest, og vi vil tillige fremhæve hans arbejde for Jonstrup med dets historie og traditioner og for Jonstrupsamfundet. Holdet fra 1910 har jo i kraft af Rudolf Bruhns skildring kastet særlig glans over det jonstrupske kollegieliv, og blandt »De seks« blev Jørgen Hegelund den, der kom til at gøre den mest aktive og direkte indsats for Jonstrup gennem sit virke i Jonstrupsamfundet. Han stod Stig Bredstrup særlig nær og støttede ham stærkt ved dannelsen af en forening, der skulle virke for sammenhold mellem gamle jonstruppere. Han var med til oprettelsen af Jonstrupsamfundet og var medlem af dets styrelse i 25 år.

Da Bredstrup, som var Samfundets første formand, mærkede kræfterne svinde, bad han Jørgen Hegelund føre det videre, og Hegelund afløste da Bredstrup som formand i 1936. I 10 år beklædte han denne post, og det blev vanskelige år med Jonstrups beslaglæggelse, redaktøren R. C. Mortensens sygdom og død og stadig trusel om Jonstrups nedlæggelse. I 1943 og 1944 redigerede Hegelund årbogen. Med kærlighed og ildhu førte Hegelund Jonstrupsamfundet videre i Bredstrups ånd, idet han samtidig stadig havde en nær tilknytning mellem gamle jonstruppere og nutidens Jonstrup for øje. Ved sin afgang som formand og styrelsesmedlem blev han som tak for sit store

arbejde æresmedlem af Jonstrupsamfundet. — Nu har han lagt op, og vi ønsker ham af hjertet en velfortjent hvile efter den lange lykkelige — men anstrengende arbejdsdag.



I februar 1953 døde Detleff Boolsen, kun et halvt år efter, at han havde taget sin afsked som skoleinspektør ved Stevnsgades skole i København. Boolsen var født 1881 og blev dimitteret fra Jonstrup 1902, blev lærer i København 1903 og skoleinspektør 1927. Som han var afholdt som lærer og skoleleder, var han et kendt og skattet medlem af Jonstrupsamfundet, en Borgens søn, der bevarede sit Jonstruphumør op gennem årene. Ofte blev han gennem sin fortræffelige fortællekunst det muntre midtpunkt ved sammenkomsterne, og endnu ved årsmødet 1952 var han livfuld og sprudlende i 50års jubilarenes kreds. Vi vil mindes ham som Jonstrups trofaste søn, og vi vil savne ham i vort samfund.

— I marts 1953 døde pens. viceskoleinspektør Eduard Nielsen, Odense. Han, der var dimitteret 1901, bevarede hele sit liv kærligheden til Jonstrups minder og historie, hvilket bl. a. gav sig udslag i en klar og udtømmende historisk artikel i Jonstrupbogen om forholdene på Jonstrup omkring århundredskiftet med redegørelse for det meget omtalte »madoprør«, der førte til internatordningens ophør.

— I august 1953 døde overlærer Axel Lasthein ved Nyboder skole i København pludselig under et ferieophold i Schweiz. Han var dimitteret fra Jonstrup 1909 og virkede siden 1910 ved Københavns skolevæsen som en kendt og skattet lærer og lærebogsforfatter. I Jonstrupbogen har han skrevet fint og forstående om afdøde seminarielærer, cand. mag. J. J. Nielsen.

NY SEMINARIELÆRER

Seminarielærer Frits Hastrup er født d. 29. novbr. 1909 i København som søn af postkontrolør Harald Hastrup og Mathilde Schou. 1939 blev han gift med folkeskolelærerinde Anna-Lisa Leander, Härnösand, Sverige. Han er matematisk-natur-



Frits Hastrup.

videnskabelig student fra Ordrup gymnasium, og cand. mag. 1933 i naturhistorie og geografi (med udmærkelse). Fra 1934 til 1954 var han lærer ved Gjedved seminarium, og fra 1946 til 1954 tillige undervisningsassistent ved Geografisk institut, Aarhus universitet. Fra jan. 1954 lærer ved Jonstrup statsseminarium.

STYRELSESVALG

Ved valget i oktober 1953 genvalgtes O. Lindberg og Wilh. Thomsen. Viktor Pedersen ønskede at give plads for et yngre medlem, da de sidste 22 årgange, der rummer langt de fleste af samfundets medlemmer, ikke var repræsenteret i styrelsen. I hans sted valgtes lærer ved seminariets øvelsesskole Poul Jakobsen, der er dimitteret 1947. Viktor Pedersen fortsætter som redaktør af årbogen.

Da der ikke afholdes stævne 1954, må stemmesedler med evt. kandidatforslag sendes til Wilh. Thomsen inden 1. oktober. På valg er formanden Ernst Gehl, Viggo Bitsch og Vilh. Hellested.

AFGANGSEKSAMEN 1953

1. Andersen, Ib	mg?
2. Andreassen, Preben Thorskov	mg
3. Christensen, Henning	mg
4. Christiansen, Erik Laurids	g ×
5. Ellitsgaard, Lars Christian Mogens	mg?
6. Engell, Knud	mg
7. Gellert, Torben Lauge	mg?
8. Gravlund, Knud Regner	mg
9. Hansen, Kurt Gulbæk	mg?
10. Hansen, Vagner Dunkan	g
11. Holm, Frants Jens Peter	mg
12. Jensen, Niels Keld	mg
13. Jensen, Viggo	mg ×
14. Jonasson, Hans Egon	mg
15. Krogh, Gunnar Selmer	mg?
16. Larsen, Hans Peder	mg
17. Larsen, Niels Johannes	mg?
18. Mathiesen, Bent Haagen	mg
19. Møller, Henrik Benneballe	mg
20. Nielsen, Bent Henry	mg
21. Nikolajsen, Otto	mg?
22. Oddershede, Holger	mg
23. Pedersen, Ole Peder	mg?
24. Pedersen, Valter	mg
25. Petersen, Orla Uhrenholdt	g
26. Thorsen, Niels Carl Bjerregaard	mg?
27. Varming, Ole	mg

REGNSKAB 1. JANUAR—31. DECEMBER 1953

	Indtægt		Udgift	
	kr.	ø.	kr.	ø.
Kassebeholdning pr. 1. januar 1953	365	18		
Kontingenter	1 788	00		
Salg af årbøger	162	20		
41 opkrævninger à 70 øre	28	70		
Renter	4	64		
Repræsentation og møder			85	27
Fremstilling af årbogens 30. bind			1 385	18
Administration og redaktion			200	00
Tryksager			96	25
Porto, gebyrer m. m.			186	55
Kassebeholdning pr. 31. december 1953			395	47
	<hr/>		<hr/>	
	2 348	72	2 348	72

Ordruphøjvej 24, Charlottenlund.

Wilh. Thomsen.

Revideret og fundet i orden.

Sierslev skole, 9. januar 1954.

S. M. Waaben.

Hans Fr. Jensen.

JONSTRUPSAMFUNDETS STYRELSE

Kantor Viggo Bitsch, Vemmetofte, Faxe, fhv. skoleinspektør Ernst Gehl, R. af Dbg., formand, Sct. Kjeldsgade 2², København Ø., førstelærer Vilh. Hellested, Hellested pr. Haarlev. lærer Poul Jakobsen, øvelsesskolen, Jonstrup, seminarielærer O. Lindberg, Jonstrup pr. Ballerup, overlærer Wilh. Thomsen, kasserer, Ordruphøjvej 24, Charlottenlund, tlf. Ordrup 2492. Elevernes repræsentant 1953—54 er Helmer Senstius.

Årbogens redaktør: skoleinspektør Viktor Pedersen, Vanløse skole.